

Обяснение на Господнята молитва 'Отче наш' от Св. Йоан Златоуст

3. А какви са тези думи и какъв е техният смисъл, ще изследваме с голямо усърдие и ще ги пазим твърдо, като Божии закони. *Отче наш, Който си на небесата* (Мат. 6:9). О, какво безмерно човеколюбие! О, каква превъзходна чест! Какви думи биха могли да въздадат благодарност на Подаващия ни такива блага? Но погледни, възлюбени, на унижеността на твоята и моята природа, вникни в сродството й, в тази земя, прах; кал, глина, пепел, защото ние сме създадени от земя, и накрая отново се разлагаме на земя. Като си представиш това, удиви се на неизследимото богатство на великата Божия благодат към нас, според която ти е заповядано да Го наричаш *Отец*, земния -Небесния, смъртния - Безсмъртния, тленния - Нетленния, временния - Вечния, онзи, който вчера и преди е бил кал - съществуващия преди вековете Бог. Но ти не случайно си научен да произнасяш тази дума, а за да можеш, благоговеейки пред Неговото име, произнасяно със собствения ти език, да подражаваш на Неговата благодат, както и на друго място се казва: *бъдете подобни на вашия Отец Небесен; защото Той оставя Своего слънце да грее над лоши и добри, праща дъжд на праведни и неправедни* (Мат. 5:45). Затова не може да нарече човеколюбивия Бог свой Отец онзи, който има зверско и безчовечно настроение на душата, защото той не пази свойствата на благодатта, които има небесният Отец, но се е изменил в зверски вид и се е лишил от божествено достойнство, по думите на Давид: *човекът беше в чест и не разбра, приближи се до неразумните животни и се уподоби на тях* (Пс. 48:21 - слав.). Наистина, когато някой напада като вол, рита като магаре, злопаметства като камила, насища стомаха си като мечка, граби като вълк, уязвява като скорпион, хитрува като лисица, цвили след жени като неистов кон, как може такъв (човек) да произнася дума, свойствена на сина, и да нарича Бога свой Отец? Как можем да

наречем такъв човек? Звяр? Но зверовете страдат от един от всички тези недостатъци; а той, съединил в себе си всички тях, е станал неразумен и от безсловесните. И какво говоря - звяр? Такъв човек е по-свиреп от всеки звяр. Те, бидейки свирепи по природа, с помощта на човешкото изкуство често стават кротки, а той, бидейки човек и имайки способност да изменя свирепостта, свойствена на зверовете по природа, в кротост, несвойствена на тяхната природа, какво оправдание ще има, когато обръща своята естествена кротост в свирепост, несвойствена на неговата природа, и имайки възможност да прави свирепото по природа кротко, прави себе си, кроткия по природа, свиреп, когато, имайки способност да укротява и опитомява лъва, довежда своя гняв до по-голяма свирепост, отколкото у лъва? У този звяр има две неблагоприятни обстоятелства - първо, че той няма разсъдък, и второ, че е по-ярък от всички; но с помощта на дадената от Бога мъдрост и неговата зверска природа се укротява. Този, който побеждава природата у зверовете, в самия себе си погубва доброто от природата и волята; който прави лъва като човек, допуска самият той от човек да стане лъв; предава на лъва това, което е по-високо от неговата природа, а в себе си не опазва и свойственото на природата. Как може такъв човек да нарича Бога свой Отец? Следователно онзи, който е кротък и човеколюбив към ближните и не отмъщава на съгрешаващите против него, но въздава благоденствия за обидите, безукорно може да нарече Бога свой Отец. Вникни в точността на изразите, как Той ни заповядва взаимна любов и съединява всички с дружелюбно разположение. Той не е заповядал да казваме: *Отче мой, Който си на небесата*, но: *Отче наш, Който си на небесата*, та научили се да имаме общ Отец, да проявяваме братско разположение едни към други. При това, желаяйки да ни научи да оставим земята и земното и да не се скланяме надолу, а взели крилете на вярата и полетели по-високо от въздуха и издигнали се над ефира, да се стремим към назования Отец; Той е заповядал да казваме: *Отче наш, Който си на небесата* не защото Бог се намира само на небесата, а за да

разположи нас, влачещите се по земята, да се стремим към небето, и озарени от красотата на небесните блага, натам да насърчаваме всичките си желания.

4. По-нататък Той е добавил второ изречение и е казал: *да се свети Твоето име*. Впрочем никой да няма безразсъдната мисъл, че на Бога се прибавя святост с думите: *да се свети Твоето име*; Той е свят, и всесвят, и най-свят от светиите. И серафимите Му принасят такова песнопение, като непрестанно зоват: *свет, свет, свет е Господ Саваот! Цяла земя е пълна с Неговата слава* (Ис. 6:3). Както онези, които принасят похвали на царете и ги наричат царе и самодържци, не им дават това, което те нямат, но славословят това, което те имат, така и ние не придаваме на Бога святост, като че Той я няма, когато казваме: *да се свети Твоето име*, но прославяме намиращата се в Него святост, защото тук *да се свети* е казано вместо: *да се прослави*. И Така, от това слово да се научим да водим добродетелен живот, та хората, като го виждат, да прославят нашия небесен Отец, както и на друго място Той казва: *Тъй да светне пред човеците светлината ви, та да видят добрите ви дела и да прославят Небесния ваш Отец* (Мат. 5:16). След това ние сме научени да казваме: *да дойде Твоето царство* (Мат. 6:10), защото, претърпявайки насилие от плътските страсти и подхвърляйки се на безброй изкушения, ние имаме нужда от Божието царство, така че *грехът да не царува в смъртното ни тяло, за да му се не покоряваме в телесните похоти; и да не предоставяме членовете си на греха за оръдия на неправдата, а да ги предоставяме Богу за оръдия на правдата* и да воюваме за Бога във вечни векове (Рим. 6:12, 13). Освен това се научаваме да не се прилепяваме много към настоящия живот, но да презираме настоящето и да желаем бъдещето, като постоянно, и да търсим небесното и вечно царство, а от тукашните приятни неща да не се увличаме, нито от телесното благообразие, нито от изобилното богатство, нито от множеството имения, нито от великолепните къщи, нито от званията на градоначалници и военачалници, нито от багреницата и диадемата,

нито от ястията, наслажденията и всякакъв вид разкош, нито от нещо друго от предметите, услаждащи нашите чувства, но отказали се от всичко това, непрестанно да търсим царството Божие. Научил ни по такъв начин и на тази добродетел, Господ е заповядал да казваме: *да бъде Твоята воля, както на небето, тъй и на земята*. Възбудил в нас любов към бъдещето и желание за небесното царство и уязвил ни с това желание, Той заповядва да казваме: *да бъде Твоята воля, както на небето, тъй и на земята*. Дай ни, Господи - казва, - да подражаваме на небесния живот, та и ние да желаем това, което желяеш Сам Ти; помогни на нашата отслабнала воля, която, макар и да иска да изпълнява Твоите дела, бива удържана от немошта на плътта; прости ръка към стремящите се да вървят, но принудени да куцат; душата е лека, но е обременена от плътта; едната бързо се стреми към небесното, а другата тегне към земното, но с Твоя помощ и невъзможното става възможно, *да бъде Твоята воля, както на небето, тъй и на земята*.

5. Тъй като Той е споменал за земята, а на съществата, произлезли от нея, живеещи на нея и облечени в земно тяло, е нужна и съответната храна, по необходимост е добавил: *насъщния ни хляб дай ни днес* (Мат. 6:11). Той е заповядал да просим *насъщния* хляб не за пресищане, а за храна, запълваща изразходеното в тялото и избавяща от гладна смърт - не разкошни трапези, не разнообразни ястия, произведения на готвачите и изобретения на хлебопекарите, приятни вина и друго подобно, което услажда езика, но обременява стомаха, помрачава ума, помага на тялото да въстава против душата и прави този жребец непослушен на колесничаря. Не това ни учи заповедта да просим, а *насъщния хляб*, т.е. който се превръща в същност на тялото и може да го поддържа. При това ни е заповядано и него да просим не за голям брой години, а толкова, колкото ни е необходимо за днешния ден. *И тъй*, е казал Господ, *не се грижете за утре* (Мат. 6:34). И защо да се грижи за утрешния ден този, който, може и да не види утрешния ден, който предприема труд, а не пожънва плод? Надявай се на Бога, Който *дава храна на всяка плът*

(Пс. 135:25). Този, Който ти е дарил тяло, вдъхнал е душа, направил те е разумно същество и ти е приготвил всички блага още преди да те създаде, как ще презре теб, създадения; Който *оставя Своето слънце да грее над лоши и добри, и праща дъжд на праведни и неправедни* (Мат. 5:45)? И така, надявайки се на Него, искай храна само за днешния ден, а грижата за утрешния предостави на Него, и както казва блаженият Давид: *възложи на Господа грижите си, и Той ще те прехрани* (Пс. 54:23 - слав.). И така, научили се на високо разсъждение чрез тези думи и знаейки, че ние като хора, облечени в смъртно тяло, не е възможно да не падаме, Той ни е научил да казваме и това: *и прости нам дълговете ни, както и ние прощаваме на длъжниците си* (Мат. 6:12). Чрез тези думи ни се доставят три блага едновременно: достигналите висотата на добродетелите. Той учи на смиреномъдрие и ги увещава да не се уповават на своите подвизи, но да се боят, да треперят и да помнят предишните грехове, както постъпвал и божественият Павел, който след множество подвизи казал: *Христос Иисус дойде в света да спаси грешниците, от които пръв съм аз* (1 Тим. 1:15). Не е казал: *бях, но съм*, изразявайки, че той постоянно помнел своите дела. И така, на достигналите до висотата на добродетелите Господ с тези думи дава безопасност в смиреномъдрието; а падналите след благодатта на светото кръщение не допуска да се отчайват за своето спасение, но ги учи да просят от Лекаря на душите лекарството на опрощението. Освен това тези думи ни учат на човеколюбие. Господ иска да бъдем кротки към виновните, незлопаметни към съгрешаващите против нас, чрез прощаването на тях да придобиваме прошка за себе си и сами да си подготвяме мярата на човеколюбието, защото ние молим да ни дари толкова, колкото сами даваме на ближните, и изпросваме за себе си същото опрощение, каквото даваме на своите длъжници. Още ни е заповядано да казваме: *и не въведи нас в изкушение, но избави ни от лукавия* (Мат. 6:13). Наистина, много скърби ни се причиняват и от дявола, и от хората, или явно оскърбяващи, или тайно замислящи зло. И тялото, понякога въставайки против душата,

нанася тежка вреда; а понякога, подхвърляйки се на различни болести, ни причинява скърби и страдания. Затова, тъй като от всички страни ни нападат много и различни бедствия, и ние сме научени да изпросваме от Бога на всичко избавяне от тях, защото чрез Неговото запрещение се прекратява всяко смущение, бурята се превръща в тишина и лукавият се оттегля посрамен, както някога, оставил хората, той влязъл в свинете, и дори това не се осмелил да направи без заповед (Мат. 8:31). А този, който няма власт и над свинете, как може да завладее хората, бодърстващи и внимателни, пазени от Бога и признаващи Го за свой Цар? Затова и в края на молитвата Той е изразил царството и силата, и славата Божия, като казал: *защото Твое е царството, и силата, и славата веќеки. Амин* (Мат. 6:13). Това, казва, прося от Тебе, защото зная, че Ти си Цар на всичко, имаш вечна власт, можеш да направиш всичко, каквото пожелаеш, и притежаваш непобедима слава. Затова да благодарим на Удостоилия ни с такива блага, защото на Него подобава всяка слава, чест и царство, на Отца и Сина, и Светия Дух, сега и винаги, и във вечни векове. Амин.